

ЗАМАН

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БОЛУМ

Нальчикде инфекцияны жайылуу тохтатылганды

Уланып, медицина болушлук изилгенлери саны Нальчикде азай башлаганды. Аны ошондон тиюне Къабарты-Малкъар Республикасы Правительство арасы эпидемия кыажу санитар комиссияны жыйынында айтылганды. Аны премьер-министр Исан Гертёр бардырганды.

Ол аругуанланы санын алай терк тюрлю-тюрлю службаланы биригип, кыйиматлы ишлеулерин, адамлагы сакъу болуурга керекликни ошондон замандына бидиримленги хайрында азайтырга кылдан келгенин чертегди. 2011 жылда 12-чи декабрьде 12 сагъатга дери республиканы стационарларында 180 саусуз, ол санда 100 сабий

болганды. Аланы араларында кыйын аругуанла да болгандыла. Актюнн очинде врачлардан болушлук изиле оюнунд келгенди, 93 адам, ол санда 50 сабий болынчадан иги болуп чыгарылгандыла.

КъМР-ни саулук сакълау министр Фатимат Амшкова бидиргенча, бир жолга алай кел адамны аругуанларыны сылтау роторвирусы инфекциядады. Ол аспасында кир кылладан тошеди. Аны себепли министр кылланы терк-терк жууурга, такта келгенини баш жамашына да кыйнар суу бла чыйкарга кереклисин эсертгенди.

КъМР-ни Президенти бла Правительствоуни пресс-службасы

КъМР-ни ПАРЛАМЕНТИНДЕ

Жаш врачлагыа - кыйрал болушлукъ

Российни Президенти Дмитрий Медведев 2011 жылда 30-чу июльде «Россий Федерацияда борчул халда медицина страхованияны оююнден» Федеральни законга тюрлю-тюрлю кийригич оююнде 369-ФЗ номерли Федеральни законга къол салганды. КъМР-ни Парламентини Председатели орунбасары Татьяна Саенко жагыз законодательствону оююнден кесини былай оюму айтырганды.

- Баш торпонуе былай магъаналы шартла бла байламдыла. Биринчиден, 2011-2012 жылда да саулук сакълауны модернизациялау жашауда бардыруну жоруклары тохтатылганды. Эчки белгилеп айткандары саулук сакълау сферада бир кыйрал информация кыурагъа деген ою барды. Андан сора да, аны кыурау бла байламы ишлени жоругу тохтатылганды, аланы финансла да жалчытыну мадарлары белгилегенди эм.

Российден тышында субъектин жеринде страхование этилгенле медицина болушлук берилгени ючюн ахча бөлгюню механизми шартлы болду. Ол ахча уа алага медицина болушлукну бостандарына жашауда сингидиргенер ючюн берилди.

Экинчиден, борчул халда страхование этилгер керекли адамланы кыуауна арбитраж управлююцилени кыошарга деп белгиленди. Ючюнчюден, эл жерде медицина болушлук берилген даражасын кетюрор мурата бийик медицина билимлери болганданы эмда 35 жыллары толганданы эл жерде орналган медицина учреждениялагы иште алырга кызындыруну мадарлары этилди.

2012 жылда Борчул халда медицина

страхованияны Федеральни фондуни оюбинден 2011-2012 жылда бийик профессионал билим алып, эл жерде 5 жыл ишлеген медицина ху бирине, ала Россия Федерацияны субъектинин толтуруу властыну тору акриликте органы бла тийиши келишим этген эселе, бир миллион сом өлмедир бир керек компенсация ахча берилди.

Аны бла бирге Россия Федерацияны субъектинин кыйрал аластыны бийик толтуруу органы саулук сакълауны кыйрал учрежденияны неда саулук сакълауны муниципальный учреждениясы бла башда сагъынылган келишим этилгенден сора, бир керек компенсация ахча берилгенди. Дагында былай айткандары медицинада иччилеге жашау мехкам эм юй ишлерге жер участка неда жашау юй алырга процент бла кредит, башка социальный болушлук берилгени мадарлары белгилегенди.

Былай шартны эчки белгилерге тийишлиди. «Россий Федерацияда борчул халда медицина страхованияны оююнден» Федеральни Законга кийрилген бу биз айткан торпонуе болушларын жашауда сингидиргенер ючюн берилди. Партия проект жашауда бардыру себеплик этгенди. Аны аты уа «Земский доктор». Эл жерде ишлерге ырызлыкларын берген жаш врачлагы кыралы жанындан болушлук этерге деген башламчылык ючюн 2011 жылда сентябрьде партияны башчысы Владимир Путин Череповецде регионла аралы партия конференцияда окуна айтканды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы

Кыуанч иш

Былым толусунлай газ бла жалчытылыннганды

«Элли социальный жаны бла аянты» деген республикалы программаны чеклеринде Былым эмде 2223 метр узунугу болган газ быргыла тартылгандыла. Бу иште деп федерал бюджетден 2,33 миллион сом берилгенди, республикалы бюджетден а - 914 ми сом.

Бу эл Эбрусу района газ бла иги жалчытылынган элдендери бири. Босада Былымска эм Баксанска орманла шендөгере дери кбююн ол жокъ эди.

Алиса ТАРИМ,
Эбрусу муниципал району
пресс-секретары

Жазылыу-2012

Заман кетип барады

Сыйлы жамауат! Миллет газетибизге жазылуу башагырга бек аз заман кылыганды. Сиз аалкы бу магъаланы жумушну тамаларга жетимшалы тура эсегиз, бир амал табыгъыз да почтага атлангыгъыз.

Жангы 2012 жылда да сизни бла сау-есен тобеширбиз деп ышанабыз.

«Заман» газетини редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Байрам

Иги кыууумланы туудургъан ингир

Озган байрам кюн Къырал концерт залга келген адамланы кбюсю, жерле жетмей, сюелип тургандыла. Аланы барын да ары жыйган а кеп болмай Францияда суур алектикадан бардырылган чемпионатда , 105 аурулук категорияда хорлап, дуняны чемпиону аталганды. Аны кыураган «Насып» атлы агемство, сбеюсю, бек уулу иш тындарынданды.

Хажы-Мурат, сахнадан тошоп, залга барып олтурганында, ары келген халк анга жарык тюбегенди. Аны жанында тренери Маккаланы Махтеге, анасы Фатимага да ол ингирде кеп аруу сёз айтылганды.

Хажы-Мурат, сахнадан тошоп, залга барып олтурганында, ары келген халк анга жарык тюбегенди. Аны жанында тренери Маккаланы Махтеге, анасы Фатимага да ол ингирде кеп аруу сёз айтылганды.

КъМР-ни жаш тёлгюню ишлери жаны бла министри Султан Хажымурату уа сёзю асламысында чемпионаны аны бла байламлы эди. Сора ол Аккай улу да кесине тийиши спортменле юйреткирине ышанганын бидиргенди. Бизни республиканы гичте санайдыла, былай чемпионлары болган гичте туюлды, дегенди сёзюню ахырында.

КъМР-ни жаш тёлгюню ишлери жаны бла министри Султан Хажымурату уа сёзю асламысында чемпионаны аны бла байламлы эди. Сора ол Аккай улу да кесине тийиши спортменле юйреткирине ышанганын бидиргенди. Бизни республиканы гичте санайдыла, былай чемпионлары болган гичте туюлды, дегенди сёзюню ахырында.

Аккайланы Хажы-Мурат селешеди.

КъМР-ни жаш тёлгюню ишлери жаны бла министри Султан Хажымурату уа сёзю асламысында чемпионаны аны бла байламлы эди. Сора ол Аккай улу да кесине тийиши спортменле юйреткирине ышанганын бидиргенди. Бизни республиканы гичте санайдыла, былай чемпионлары болган гичте туюлды, дегенди сёзюню ахырында.

Чемпиону анасы Фатимага эчки сый берилгенди.

Бегийиланы Айшат бла Телпеланы Ахит ары жыйылганданы, битеу да республиканы жамауатын бизни спортсменбиз болдурган жетишим бла алгышылап, сахнага КъМР-ни спорт министрине орунбасары Халим Мамгозов чакыргандыла.

Ол республиканы Президенти Арсен Канокону алгышылау сёзю окуганды. Ол, Хажы-Мурат быйыл Къазан шахарда Европаны, Францияда уа дуняны чемпион болганданы кыууанганын бидиргенди. Аккайланы жашларыны аны ючюн кесин аямал жореширге кереклигин чертегенди. Мындан ары да республикада спортка уулу эс бурулуп турлурун да белгилегенди Арсен Башировчи.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы

«Балкария» концерте кыуат бергенди.

ХУРМЕТЛЕУ

Ата журтну жигитлерине – сый, махтау

Озган байрам кюн Нальчикде Профсоюзланы культуруа юююнде Ата журтну жигитлери хурметленгенди. Алага аталган кыуанчы ингирини КъМР-ни Жамауат биригуелени эмда дин организациларыны ишлери жаны бла кырал комитети, республиканы Билим берилу илму министрствосу, урушлу урунууну эмда право нызамны сакълауу оргналары жамауат организациларыны. «Россеини урунуу махтаулуру» деген бите-

уросей жамауат организацины регион бөлгюню кыурагандыла. Хар келген кзонакъга кзонакъбайла жарык тюбеп, столга олтургандыла. Заман чаларын агъартхан алпала бла ыннала уа кеслерин жигитча тутарга кюреше эдиле. Эртегили заманланы эсте тошорго, кыралны сыйлы саугаларын не ючюн тийишли болгандарын эсгергенди. Аланы араларында Совет Союзну, Социалист Урунууну Жигитлери, Махтаулукун орденлери кавалерлери да бар эдиле.

Ингирге чакырылган жигитлери бир кыуууму келмагандыла. Босада ала да унутулуп кыламагандыла. Социалист Урунууну Жигитлери Уммайланы Фазианы, академик Залиханланы Михаилни, Анатолий Ахоовну, Жангораланы Ибрагимни, Гали Емишевини, Махтаулукун орденлери толу кавалерлери Минур Иса –Оглы Мамедовну, Хахулина Амшожованы, Газаланы Исмаиловны эм кеп башхалары

уросей жамауат организацины регион бөлгюню кыурагандыла. Хар келген кзонакъга кзонакъбайла жарык тюбеп, столга олтургандыла. Заман чаларын агъартхан алпала бла ыннала уа кеслерин жигитча тутарга кюреше эдиле. Эртегили заманланы эсте тошорго, кыралны сыйлы саугаларын не ючюн тийишли болгандарын эсгергенди. Аланы араларында Совет Союзну, Социалист Урунууну Жигитлери, Махтаулукун орденлери кавалерлери да бар эдиле.

Ингирге чакырылган жигитлери бир кыуууму келмагандыла. Босада ала да унутулуп кыламагандыла. Социалист Урунууну Жигитлери Уммайланы Фазианы, академик Залиханланы Михаилни, Анатолий Ахоовну, Жангораланы Ибрагимни, Гали Емишевини, Махтаулукун орденлери толу кавалерлери Минур Иса –Оглы Мамедовну, Хахулина Амшожованы, Газаланы Исмаиловны эм кеп башхалары

Социалист Урунууну жигитлери Николай Евтушенко бла Чыгарланы Шамкъыз.

Жыйылыу

Тарифле нек ёсгенлерине кырагъандыла

КъМР-ни Жамауат палатасыны Экономиканы айттыну эм предпринимательствону болушлук этуу жаны бла комиссиясыны ишчи кыуууму жыйылыу болганды. Бизге палатаны пресс-службасында бидиргенлерине кере, анда тарифле кылаи эмда нек ёсгенлерине кыралганды.

Палатаны башчысы Пушкин Таов пленар жыйылыуладан биринде «КъМР-де жашау журт-коммунальный мюл сферада реформаланы бардыру эмда тарифлени оююнден» деген тема сюзюлгенин, аны бла байламлы рекомендация кылаи этилгенлери эсертгенди. Бююнолукте уа ала кылаи толтурулгандарын контролга алырга тийишлиди, дегенди эмда бу сферада ишленгенини профессионал билимлери ёсдорюрге, ЖКХ-га ёлгонгөн ахча кылаи кыратылганын ачык этерге керек болганын эчки чертегенди.

КъМР-ни Тарифле эмда энергетика жаны бла кырал

комитети ишчи кыуууму кыраууна ЖКХ-ны реформасы кылаи бардырылганыны оююнден толу информация бергенди. Анда айттылганыча, бийыл республикада тарифле битеу хайырлануучуланы алып кыраганды (былтыр бла тенгелгиргенде), 111,5 процентте ёсгенди, ол санда адамлагы 110,9 процентте. Бююнолукте кеп кылаи юйлени талпандыруу, адамланы осал, жашарга кыруулу юйлени кечюрорю жаны бла иш бардырылды.

Жыйылыуга кыатышханла ЖКХ-да адамланы жумушлары толтуруган организациланы ишлери тинтирге кереклисин, аны бардыруну бир неча амалын белгилегенди. Таов оюм этгенден, предприниманы кыууумлага кюеширге тийишлиди. Сёз ючюн, биринчиден ТСК-ланы ишлери кырагъа болууду. Жыйылганды аны тюзге санагандыла эмда сыналары болган специалистлери да кыатышдырып, жуукъ заманда жашау журт-коммунальный мюлгю ишин тинти башларга оюулашхандыла.

Басмагъа ТИКАЛАНЫ Фотима хазырганды.

Байрам

Кыйын жашау болумлагыа тошгенле - жырла

Май районуу Культуруа юююнде, Сакъат адамланы халкыла аралы кюноне жораланып, байрам концерт бардырылганды. Феоде, сакъатланы районда ошарстволарны членлери былай айтканды. Аны жанында тренери Маккаланы Махтеге, анасы Фатимага да ол ингирде кеп аруу сёз айтылганды.

«Жашауда жыр бла», «Юй кынакъбайгыгы бла ариуду», «Хар тизгинде-жарыктылык» деген номинацияларга кыатышханды барысына да кыздарлары жарысуула. Алай ол адамла кыйын жашау болумга тошген эселе да, жолларындан таймагандыла, жунчумагандыла, алга баргандыла тургандыла. Байрамга келген Чумаковланы ююрлери ал-

лапканды. Мария Сизова бла Василий Бегтиян-Улуу Ата журт уруш ветеранлары. Василий Винницкий-фахмулу жазуучу. Аны Россияны оююнден назмулары келлени Ата журт ючюн сагъыша кылаи тургандыла. Олга Ильченко СКФО-ну Паролимиада оюуларны талай кере призвуду. Виктор Лучкин алгы суртал ишлей эди, энди уа, саулугу осалга кетип, назмула жазды.

Алага эм байрамга кыатышхан башха адамлагы кеслерини алгыш сёлгенин шыйы Архистратиги храмыны настоятели Дмитрий эм районуу сакъатларыны биригуелерини башчысы Любовь Гуцина айтканды. Шахарны Культуруа ююну хору уа жырла бла кыуандырганды.

Наталья ЮРЧЕНКО,
Май районуу жер-жерли администрაციасыны пресс-службасы.

Моллаланы Шарфаруддин, Мухаб Камбиев, Борис Паштов.

Къабарты-Малкъарда Федеральни инспектору Алексей Вербицкий да алгышылганды. Эркенов а КъМР-ни Президенти Арсен Канокону атындан алгышылау письмо окуганды. Анда ветеранла кеслерини ахшы ишлери бла бююнолукте да ёсюп келген төпюлеге юлгю болуп келгенлери чертеди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Документле	Белгили атчыла	Жюреги тынчылык тапмагъан	Таула сакълайдыла
2 бет	3 бет	3 бет	4 бет

ТАРЫХ

Белгили атчыла

Алгаракыда Мамашланы Сафар шүкүмдө кыянак-да болма. Анда «Кырачай» газетин көрөп, анга кыраай, эски суратка өз бурдум. Базык нарат томуролуудан ишленген юй аллында ючеулен - миллет кийимлери бла ушагылуу тишируу чингизге таянып, эр кишиле уа аны аллында олтурдула.

Байчораланы Кючнокно жашы Жамболат.

Бурун заманлада алынган суратда жазылганга кере, абдан эр киши Кырачайны Учкулан элинден Байчораланы Жамболатты. Кыатындагыла уа аны жашы Асланбек бла кызыдыла. Ахыргыны аты айтылмайды. Аны гезет бетде басмалаган профессор Шаманлыны Ибрагимди. Ол суратда адамданы таныгандан, билгенден ашыгышшы халпар саклаганын айтады.

Байчораланы Жамболатны жашы Тинибек.

Гезет бетге алай тюрлеп кыраганымны көрөп, кыонак-байым: «Суратдагы Байчораланы Жамболат, аны жашы Тинибек революцияны аллында жылда Кырачайны бек бай адамдары эдиле. Тинибекни кызы Кемисхан мени 18 жыл ёсдоргенди. Атасыны, апасыны да ёсдоргенден кёл халпар айтаанды. Андан сора да, Жамболатны байлыгыны юсюнден таурула халкыда биоген-бюгече да жюрюйдөле», деп халпарлады.

Байчораланы Кючнокно жашы Жамболат Бёденеланы атаууданды. Аны чам аты да Бёдене болганды. Аны юсюнден Кемисхан да сагына-сагыны турганды. «Карачаевцы» китанын бетинде да жазылды. 1868-1874 жылдада жазылу кампания бардырылган эди. Анда Кырачайда нечча тукум, анга кыалай кыуанды болгонлары, адам саны да белгиленгенди. Бу иш пристав Петрусевичин (анга кырачайлыла Зукук пристав дегендиле) оною бла этилген эди. Аны бардырган, сословный комиссиягы башчылык этген да бек депутатдан бири Жамболат эди.

Лчаланы Мусса жазган «Умар Алиев» китапта да айтылат Байчора улуну 12 миң дестиян жери, 10 миң малгы иелик этгени эи ол Бёденеланы атауудан болганы. Ол шарта дагында бир кере шагзатлык эттедиле, сёзсөз, Жамболат Кырачайда бек бай адам болганына.

Онтогузунчу ёмюрно акырында, жыйырманчы ёмюрно ал жылларында Кавказда кёл ат тутхандыла. 1896 жылда ала нечча болганлары жаздыла. Аны юсюнден С.Х.Хаткуну «Черкесская лошадь» деген китабында да айтылды. Анда

Байчора улуну 1500 аты болганын чертедиле. Биланы барын да нек сагына келбиз? Жамболатны эки кызы бла юк жашы бар эдиле. Идириш бла Асланбек эрте алындыла. Улуу молкно жюрюторге атасына билеклик этген Тинибек эди. Молкге да ол ие боларды. Жыйырманчы ёмюрно аллында Кавказны белгили атчыларыны (кнезаводчиклерины) санында ол да айтылып турганды. Сют, айран, бишляк, жуу бла санаторийлени да жалчытханды. Кеси уа 1924 жылда ёлгенди.

Бу аты айтылган кишини Учккенде туудуклары Байчораланы Ибрагим бла Байчораланы Луазда жашайдыла. Ала да биогенлоке жыл санлары келген адамладыла.

А жылдада Малкыр жанында бек байладан бири уа Бахсан тарында Гирхожандан Этезланы Хажидауут эди. Башха малын санамай, миңден артык аты болганды аны. Ала чыдамлык жаны бла бек айырмалы эдиле. Патчахны адамлары окуна багамдыла керек атланы андан алгандыла. Ол баш оюночуну кеси бла да тюрбеш турганды.

Этезланы Хажидауут.

Этез улуну аты жылкысы бла айтылгандыкыга, башында сагынганыбызча, ол кёл туур, кый да тутханды. Көндөлөн тиреинде Гепчокыда юк жыйырмагы жууук бахсан парий бар эди муну. Ала, кыошлада ий кылауурукты эте, ёбёрлени окуна талагандыла.

Байрамкулланы Мусос.

Алай бла революцияны ал жылларында Кырачайда, Малкыарда да Байчораланы Жамболат аны жашы Тинибек эи Этезланы Хажидауут бек бай адамдыла саналгандыла. Сора да белгиландыла аны айтылмайды. Аны гезет бетде басмалаган профессор Шаманлыны Ибрагимди. Ол суратда адамданы таныгандан, билгенден ашыгышшы халпар саклаганын айтады.

болган эди. Жарысууга, кыуанч кёлге созулмады. Революция

Солдан онгыга: Байчораланы Асланбек, Мёлекан эи Жамболат. XIX ёмюрно экинчи жарымы.

башланды да, жангы власть кыолайыланы кеслерин кырута, молклерин сыйыра тюрбеди. Онтогузунчу жылдык башык аскер биланы тутаргы келеди.

мында жашау бермезлигин билгенден сора, атларындын 400 айырмасын алып, кыуанч

Солдан онгыга: Боташланы Пахат, Жамал аталары Шамшудин биз (ортада).

Хажидауут, адамларын да алып, жашырын кетерге хазырланады. Кырачайшы Жарахмат а: «Биз нек кыачгары керекби? Адам ёлтюрмөгөнбиз, киши малын урламагандыбыз. Халал кыяныбызга бла жашайбыз. Биланы бизге не даулары бар эсе да, бир билейми?», деп, атасына унамай тургандай, аскерин аллына чыгдыла. Аладан бири уа аны алайда окуна ушюк бла уруп ёлтюрбеди. Алайда атыш башланады. Хажидауут уюкни жашы Мухаммат бла кызылары большевикле бла сермешедиле. Бириздан ол, кеси кылып, отрядны тюрбеп, атасын, эгечлерин да кетме кюды.

Бу кызуатны юсюнден халпар элге жетеди. Кызыланы жигитликлерине, сейрге кылып, жыр да этилгенди. Анда былай тизилген бардыла: «Жандыла, жалтырайдыла эки жангы асып адамлары жыйылып, бу ююрюни жууукулук бла байламлы этер акылгыла келедиле да, Тинибекни кызы Кемисханы Хажидаууту жашы Жарахматха бередила. Эки миллет да кыуанып, бек уллу той да

тип, кырачайлы жашла жетип, Хажидаууту кыуаттардыла. Алайда атыны Мамашладан эки негери да ёледиле. Сутт, атларын кырачайны жашлагы кююп, Торкге кетеди. Бириздан кырачайшы Омар бла Сербияга кечеди. Анда жашап турганды. 1942 жылда өлгенди.

Бу эки бай адамны сабилеринден - Жарахмат бла Кемисхандан - бир жери тууган эди. Ол Плон урушда да болганды. Улуу Ата журт урушка да кыатышканды. Кызаат башалары аллында, аур жаралы болуп, госпитальга тюрбеди. Саулуугуна бакдырып чыккындан сора, юдегилли болуп, Сибирде кылганды. Хажидаууту да революция, эки жашындан сора да, киеурден, туудукларындан да кёллерин жоэк этди. Кеси уа, Бахсан вузуну таулары, Кыаада чек болуп жатадыла Хажидаууту кызылары... Жарысууга, жыры кылган тизгинин унутулгандыла. Ол урушдан сора Мухаммат да тас болуп кылады. Хажидауут жангы власть анга

ОСМАНАЛЫ Хыйса. Суратла МАМАШАЛНЫ Сафарны архивинден алынгандыла.

Юбилей

Жюрези тынчылык тапмагызан

Белгили театр эи киноактёр, РФ-ни халк артисини Виталий Мефодиевич Солонин (1941 - 2002 жылда) Читада тууганды. Атасы, анысы да музыкантла болганылары себепли гиче жашлары аланы эзыларындын бары деп эзыларындын Читада тууганды. Атасы, анысы да музыкантла болганылары себепли гиче жашлары аланы эзыларындын бары деп эзыларындын Читада тууганды.

Юрий Мефодиевичи сапыда. Ол Виталийни артык чакырганды. Алай, жарысууга, аланы аралары бурулды. Аны салтыруу бир адам да билгенди.

Виталийни жашауда хали, сахнадача болмай, кыатырак эди. Аны юсюнден режиссёр А.Коччалоский: «Камениый цветок» дегенди. Актёр адамны юсюнде бек аман кылыктыга ол сёздөндө турмаганы не да айтканын этмегени санаганды. Гаструльга барып, хар зат кереклишича болмаса, аны тыйганды тын тойлоу эди.

Солонини юй бийчеси Мария ала тюрбеген заманда Виталийни жаркылыгынын, ол анга саузгагы берген голпени, ала жюрези реставрация санал бошайлмайды - бир жылдан сора, ала ююрю кыраганындагында, эри ахырысы бла да башха адам болуп кылганын эсертеди. Алай ол анга бир заманда тарып атып, аны жанкын кыянамаганды.

Марияны да актриса кареясы иди кырагырга болуук эди. Ол «Городской романс» бла «Сильва» деген музыкалы аялдамды кесини фамилууну кёргозтгенди. Алай Виталий анга кинода ойнаргы эркинлик бермей тохтаганды, эри айткандан чыкмаганды. Аны бла жаланды бирге - Доктор Ватсонда - ойнарды.

Сюйгөн Гиче театрына кыайтхандан сора Солонин анда «Свадьба Кречинского» деген оюнуу салады. Анда, эрттеден бери термилген тевосууну, музыкалы чыгарылып, бу кырагыр пьесаны комедиягы турганды. С.Соловьёвну «Дада Вансанда» Астронову ролон да актёр кесини ий ишлерине кыошканды. Андан сора аны театрдан иши хазна болмады.

Виталий Мефодиевич ахыр жылларында театр ролларына ыразы тойлоу эди. Бош турма кююн, кеси антрепризга кыраганды. Киносферавалыга, башха жайылууга да бармаганды. Ол жылыуулукту, толугагылауна жаланды юйөндө тапканды. Юй бийчеси Мария, эки кызы Анастасия бла Елизавета эи туугуру Кирилл эдиле. Аны дуниса.

Басмага САРАККУЛПАНЫ Асият хазырлаганды.

Юбилей

Ауручун букчурдуган сау болмаз

Биогенлоке тюрюн ичю, наркомания, игромания, ичтинчи жаш тыёлене кыялы-кыялырдыла. Аланы юсюнден бардырганыбыз ушагыбызны республикалык наркалогия диспансерини акыбылык болмагыналыга кырагыр баш враччы - наркологи А.А. Пачея бла.

Артур Пачея тутмакылагы жырлайды.

Артур Аюевич, жаш адамлары кёбюсю тюрюнчөледиле. Ала саулыкларына уллу заран тюршөрөдиле?

«Кызылы бурюна никотинни жигитлеген таяксыгынын тийдиререк, ёлоп кылады. Кююн никотини тамычысыны тёрт этип бир кесогенден ёледиле, иг-тамычыны жарымьндан. Адамга уа эки-юч тамычы тамды - ол 50-100 миллиграмды. Аллай бир никотин 20-25 тюрпөндө барды. Да сора нек кырылмайдыла тюрпөчлөндө дөргө болукусуз. Ол доза бир кереге синтмеген адамны санама - чаркыда аз-аз тюршөдү хар ичилген тюрюн бла.

Отуз жылы ичинде тюрпөчю жыйырма миң тюрюн ичеди, ол жоо бла айтмыш килограмм боланды. Америкада тюрпөчю жетишмелери болмаган адамлары белгилерине санадыла. Бизде уа кыртла, сабийде уа, устазла, врачла да - тюрюн ичмегени жоэкду. Кёл кыраллада учурдечиланды, жамуат жыйылган жерледе тюрюн ичмерге жарамайды. Бизде уа хар адам иччи кабинетинде аны сойгенича кукулатуны отурды.

Ичги да алай. Миллет республикада иччиллик шендочча жыйылганы бекдикди. Биз бир бирибизин багласакты, журмет этед, булай жарысулу болушка меллик тойлоу эдик.

Неден башланадыла бу кыялылыкты? Жылыбылык болмагыналыга, бирге жыйылып, отурду, сыра, чагыр, аракты ичедиле. Ата-анала аллай затлагы артык бек жарымайдыла, хар бири кесини жашы, кызы болуузалгынына ийнананды. Жарысууга, спорт бла керектешти. Бош заманы болуп, аман кылыкты сабийлеге кыошугуланлай, балагыз терсине кетип башларыбызны билгиз. Бир-бир

лери орамда кыладыла. Сёзсөз, иччиллик, наркомания, игромания - битеу да дунияны бек кыяын проблемалардыла, алыкы алагы тийиши оюу этилмегенди.

Мен лекцияла эм концертле бла колониялыга терк-терк барам. Анда жаш адамла манга: «Эр-журжур адымгагыга ору айтп, аны адам болуугуна эки этил башлаганмын», дейдиле. Бек игиси - тутмакылагы жетпини, сабийини жашууну кырасарга-ызды.

Кыялай билдикли да ата-анасы аман кылыкылагы юйрөне турганын? - Хуржунларын кырамырга, шоклода устазла бла сёлшөргө, сабий кесини кыялай журюргөтенине тынгылы кырагыра керекди. Тюрпөчю болуугуна. Не ээ да арасары болганылай, наркоспансерде врачланы болушугуна кырамырга, Биз миллет республикалы болганыбыз себепли кёл ата-анала, сабийлерин наркоман, игроман негда иччи болганын шарт билгенден сора да, жамуат не айттыр деп, улалып, хар затны букчурдугура керешедиле. Заман а суут, аuru уа юч ала барды.

«Яллары керек тойлоуду бу арууладан кыяналганыла миллиондадыла, тюр билгенгизиле, врачка баргырга керекди. Не кыадыр эте башланыса багыу, ол кыадыр иччи. Багыуудан сора, журжур адымгагыга ору айтп, аны адам болуугуна ийнанып, анга окуруга неды иши киргире болушугу турады, андан уллу хайыр чыгарыкты. Алгынганы аман кылыктылы жөнгөрүлөрдөн айтп, адегил ий кёло адамлары араларында жашарча онла излерге керекди.

Жаланда врачланы кыошугуна хар зат да кельмедиле, ол кыяын аруулары хорлоу кююн, юйө адамла, жуук-тенге да кыошугуна келгенича болушугура бурчлудула. Бирюу кююн болды, ол игроман, наркоман, иччи болмагылагы багды, бирюу а - кырасуугу. Алтайлыгы кыяын аруулары багыуу кырамырга жарамайды. Тюрпөчюлди ий ийнанганды, керешин бардыры тургурга керекди.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

